

בית יוסף

בית חדש

יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וכו', פרט ארבעה דברים בעבודת הבורא יתברך משום דלכאורה נראה שאלו הדברים ארבעה שהם שניים, דקל כנשר היינו רץ כנזי, ועז כנמר היינו גבור כארי. ואם כן, יקשה על יהודה בן תימא, למה כפל העניין במלות שונות זה פעמיים?

לכן כתב דארבעה דברים הם, כדמפרש ואזיל. ומה שכתב: בעבודת הבורא יתברך משום דקצת דברים אלו נראה שהם הפך עבודתו יתברך. שהעזות נאמר עליו: "עז פנים לגיהנם", ועל הקלות ראש אמרו שמרגיל לערווה; והמרוצה והגבורה, נראה שהם טושים לענייני העולם הזה, ואין לעבודתו יתברך עסק בהם. ולכן אמר שכולם לעבודת השם יתברך,

וכמו שמבאר. ומה שכתב: והתחיל בעז כנמר לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך משום דקשה, דלפי מה שמפרש "קל כנשר ורץ כנזי וגבור כארי" על האצורים, אלו היה לו להקדים, ואחר כך היה לו לומר "עז כנמר", שאינו רומז לאחר מיוחד. ועוד, שלא היה ראוי להתחיל במידת "עז", אף על פי שהוא בעבודת הבורא יתברך. לכן כתב שהטעם שהקדימו, לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך. לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצווה, ונמנע מלעשותה מפני צני אדם שמלעיגין עליו וכו'. ומשום דקשה, היאך אפשר שיצא האדם מצני אדם, ולא יצא מהשם יתברך, שאתה אומר שיימנע אדם לפעמים מלעשות מצווה מפני שלא ילעיגו עליו? לכן אמר: אל תתמה, שהרי רבי יוחנן בן זכאי אמר לתלמידיו: יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם וכו', כדאיתא בפרק תפילת השחר. וכיוון שמצינו שלפעמים אדם ירא מעשות עבירה מפני דבר ודס יותר ממה שהוא ירא מפני השם יתברך.

הלכות הנהגת האדם בבקר

א(א) יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כנזי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. פרט ארבעה דברים בעבודת הבורא יתברך. והתחיל בעז כנמר לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך לפי שפעמים אדם

יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וכו' נמר הוא מה שקורין בלשון אשכנז רי"ש, ולא כטועין שהיא לציאה נקבה: פרט ארבעה דברים וכו' נראה, דמשום דלכאורה משמע שאלו הדברים הארבעה לא באו אלא לעורר את האדם דרך כלל, שיהא זהיר וזריז לעשות רצון

אציו שבשמים, ולכן הזהירו בלשון כפול ומשולש ומרובע, הוי עז כנמר וכו', אבל אין הדברים מורין על גוף העבודה ופרטיה. ואם כן קשה, דהוה ליה להסמיק עז כנמר לגבור כארי, שהם עניין אחד. על כן פירש דאלו הדברים הם להורות על ארבעה פרטים בגוף העבודה, דלפי זה לא קשיא, כאשר יתבאר בסיעתא דשמיא.

וגם בכלל זה לומר, דאף על פי דבמילי דעלמא שתיים הן, דקל כנשר היינו עניין רץ כנזי, ועז כנמר היינו עניין גיבור כארי, מכל מקום בעבודת הבורא יתברך ארבעה עניינים הן, כמו שיתבאר בסיעתא דשמיא. ולפי זה נמשך להקשות, למה התחיל בעז כנמר? הניחא אם היינו מפרשים שהדברים כולם מורים על הזירוז בלבד לקיים עבודת השם יתברך דרך כלל, ליכא קושיא מהתחלת עז כנמר, דמאי שנא הא מהא. אבל כיוון שבא לפרט פרטי העבודה, ומשמעות עז כנמר הוא לומר שיהא עז בשעה שעושה עבודתו, שלא יפסוק ממנה בשום פנים, לפי זה קשה. דמאחר דקל כנשר ורץ כנזי משמעותן הוא שיהיה קל ורץ לעבודתו יתברך, אם כן היה לו להקדימן. דהלוא מוקדם הוא קל ורץ, ואחר כך עוסק בעבודה. ואמר, לפי שהוא כלל גדול כו'. כלומר, עניינו אינו כי אם אזהרה על שיעז פניו כנגד משם נלמוד לעניין עשיית מצווה. שלפעמים אדם מניח מלעשותה.